

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА

ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

Кафедра філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету

29 серпня 2024 року,

протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

_____ 2024 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

навчальної дисципліни

«ПОЛІТОЛОГІЯ»

для підготовки фахівців на першому рівні здобувачів

вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю

081 Право галузі знань 08 Право

(денна форма навчання)

м. Хмельницький

2024

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних
наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
28 серпня 2024 року

Леонід
ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор філософських наук, професор

29 серпня 2024 року

Леонід ВИГОВСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Декан юридичного факультету, кандидат юридичних
наук, доцент
_____ 2024 року

Віктор ЗАХАРЧУК

ЗМІСТ

			стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
	1.2.	Лекції	– 4
	1.3.	Семінарські заняття	– 8
	1.4.	Самостійна робота студентів	– 18
	1.5.	Індивідуальні завдання	– 19
	1.6.	Підсумковий контроль	– 20
2.	Схема нарахування балів		– 23
3.	Рекомендовані джерела		– 24
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		– 28

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Політологія як наукова система знань про політику	10	2	1	-	-	7	10	-	-	-	-	10
2.	Основні етапи розвитку світової та вітчизняної політичної думки	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10
3.	Політична влада та політичні системи суспільства	10	2	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8

4.	Демократія та громадянське суспільство як принцип та форми організації політичної системи соціуму	10	2	2	-	-	6	10	1	2	-	-	7
5.	Політичні ідеології та політичні комунікації	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10
6.	Політичні партії, громадсько-політичні об'єднання та політичні еліти як суб'єкти політики.	10	2	2	-	-	6	11	1	2	-	-	8
7.	Вибори як політичний інститут.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
8.	Політична свідомість та політична культура.	10	2	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
9.	Україна в системі міжнародних політичних відносин.	10	2	1	-	-	7	9	2	2	-	-	5
	Всього годин	90	18	16	-	-	56	90	10	6	-	-	74

1.2. Лекції

№	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна

		форма	форма
1	2	3	4
I.	Політологія як наукова система знань про політику	2	1
1.1.	Політика як соціальне явище.		
1.2.	Структура і основні функції політики.		
1.3.	Політичні відносини, політична свідомість, політична організація як складові елементи політики. Поняття про суб'єкти, об'єкти та засоби політики.		
1.4.	Основні концепції політики.		
1.5.	Предмет, об'єкт та функції політології		
1.6.	Місце і роль політології в системі соціально-гуманітарного знання.		
1.7.			
2.	Основні етапи розвитку світової та вітчизняної політичної думки	2	1
2.1.	Політична думка Стародавнього Сходу		
2.2.	Політичні доктрини античності (Платон, Аристотель, Полібій, Цицерон).		
2.3.	Основні риси політичної думки епохи Середньовіччя (А. Блаженний, Ф. Аквінський). Політична думка епохи Відродження (Ренесансу).		
2.4.	Політичні ідеї Нового часу (XVI – XVIII ст.) (Ж. Боден, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш.Л. Монтеск'є, Ж.–Ж. Руссо).		
2.5.	Марксистські погляди на політику.		
2.6.	Джерела формування української суспільно-політичної думки.		
2.7.	Демократично-народницький напрям розвитку української політичної думки (М.Костомаров, Т.Шевченко, М.Грушевський, М.Драгоманов, С.Подолінський, І.Франко, В.Винниченко).		
2.8.	Сучасний стан української політологічної думки.		
3.	Політична влада та політичні системи суспільства.	2	1
3.1.	Влада як соціальне явище.		
3.2.	Політична влада: суть, структура, функції.		
3.3.	Структура і основні функції політичної системи.		
3.4.	Типи політичних систем.		
3.5.	Держава як системоформуючий інститут політичної системи суспільства.		
3.6.	Легітимність і криза легітимності державної влади.		
3.7.	Характерні ознаки демократичного, авторитарного та тоталітарного політичних режимів.		
3.8.	Політична система України: особливості, структура і тенденції розвитку.		

4.	Демократія та громадянське суспільство як принцип та форми організації політичної системи соціуму.	2	1
4.1. 4.2. 4.3. 4.4. 45.5. 4.6. 4.7. 4.8. 4.9.	Демократія як політичне і правове явище. Суть, принципи та основні ознаки демократії. Демократія як спосіб організації та функціонування політичного життя, форма здійснення влади. Форми демократії (безпосередня, представницька та професійна демократія). Основні концепції демократії (класична, ліберальна, соціальна, представницька, плюралістична, елітарна, плебісцитарна, партиципальна та ін.). Громадянське суспільство: поняття, генеза, ознаки. Інститути громадянського суспільства як основа демократичної політичної системи. Співвідношення громадянського суспільства і держави. Особливості становлення та утвердження демократії і громадянського суспільства в Україні.		
5.	Політичні ідеології та політичні комунікації.	2	1
5.1. 5.2. 5.3. 5.4. 5.5. 5.6. 5.7. 5.8. 5.9. 5.10.	Роль ідеології та цінностей в суспільному житті. Політична ідеологія: сутність, структура, типологія та суспільні функції. Основні форми політичної ідеології. Сутність та еволюція лібералізму. Неолібералізм. Консерватизм і неоконсерватизм: їх сутність та еволюція. Соціалізм, соціал-демократизм, комунізм: спільне та відмінне, теоретичні засади, політична практика. Націоналізм і релігійний фундаменталізм як політичні доктрини та їх сутність. Політичні комунікації: суть та сучасні теорії і концепції. Характер політичної та суспільної комунікації залежно від політичного устрою: тоталітарний, авторитарний, демократичний. Суперечливий характер взаємовідносин політичних партій і засобів масової інформації (ЗМІ).		
6.	Політичні партії, громадсько-політичні об'єднання та політичні еліти як суб'єкти політики.	2	1
6.1. 6.2. 6.3. 6.4. 6.5. 6.6.	Політичні партії як основні суб'єкти політики. Партійні системи, їх типологізація. Громадсько-політичні рухи та організації як суб'єкти політики: сутність, ознаки, структура та основні форми їхньої участі в політичному житті. Політичні еліти як суб'єкти політики. Сучасні теорії еліт (концепції макіавеллістської школи, ціннісні теорії, концепції демократичного елітизму, ліволіберальні теорії еліт).		

6.7.	Роль політичного лідера в сучасному світі. Проблеми формування політичної еліти та інституту політичного лідерства в Україні.		
7.	Вибори як політичний інститут.	2	1
7.1.	Вибори як політичний інститут.		
7.2.	Виборча кампанія як елемент політичного процесу в боротьбі за владу, стратегія управління, сукупність технічних засобів і тактичних процедур.		
7.3.	Основні принципи функціонування виборчого права.		
7.4.	Структура виборчої системи.		
7.5.	Типи виборчих систем.		
7.6.	Виборчі технології: сутність та різновиди.		
6.7.	Сучасні тенденції розвитку виборчих технологій: формування метатехнологій нового типу, поширення маніпулятивних технологій, «медіатизація» та «інтернетизація» технологічного арсеналу політичних виборів.		
8.	Політична свідомість та політична культура.	2	1
8.1.	Політична культура як суспільне явище.		
8.2.	Поняття, структура та основні функції політичної культури.		
8.3.	Політична ідеологія як системоутворюючий елемент політичної культури.		
8.4.	Політична свідомість як базовий елемент політичної культури.		
8.5.	Рівні функціонування політичної свідомості. Типологія політичних культур.		
8.6.	Політична соціалізація особистості: фази та механізми.		
8.7.	Громадська думка як характеристика масової політичної свідомості.		
8.8.	Політична культура та політична свідомість сучасного українського суспільства.		
9.	Україна в системі міжнародних політичних відносин.	2	-
9.1.	Світова політика як соціальний феномен.		
9.2.	Міжнародна політика: сутність, функції і мета		
9.3.	Суб'єкти та об'єкти міжнародного права.		
	Криза функціональності міжнародних організацій у		

10.4.	геополітичному процесі.		
10.5.	Засоби зовнішньої політики: політичні, економічні, військові, інформаційно-пропагандистські. Глобальні політичні проблеми сучасності і шляхи їх вирішення.		
10.6.	Місце і роль України в сучасній геополітичній картині світу.		
	Усього	18	8

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Політологія як наукова система знань про політику (1 год.).

Питання для усного опитування та дискусії

1. Політика як соціальне явище.
2. Структура і основні функції політики.
3. Політичні відносини, політична свідомість, політична організація як складові елементи політики.
4. Поняття про суб'єкти, об'єкти та засоби політики.
5. Політика як владні взаємовідносини: регулювання, розподіл, вплив та виконання владних взаємовідносин.
6. Основні концепції політики.
7. Предмет, об'єкт та функції політології.
8. Категорії, поняття та закони політології.
9. Теоретична та прикладна політологія.
10. Місце і роль політології в системі соціально-гуманітарного знання.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальне явище, політика як соціальне явище, суб'єкт політики, об'єкт політики, рівні функціонування політики, наука, політологія, об'єкт політології, предмет політології, основні функції політології, соціально-гуманітарне знання.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: політика як соціальне явище; походження політики; сутність політики; основні функції політики; становлення політології як науки і навчальної дисципліни; зв'язок політології з іншими гуманітарними науками.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Основні етапи розвитку зарубіжної та вітчизняної політичної думки (2 год.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Політична думка Стародавнього Сходу.
2. Політичні доктрини античності (Платон, Аристотель, Полібій, Цицерон).
3. Основні риси політичної думки епохи Середньовіччя (А. Блаженний, Ф. Аквінський).
4. Політична думка епохи Відродження (Ренесансу).
5. Політичні ідеї Нового часу (XVI – XVIII ст.) (Ж. Боден, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш.Л. Монтеск'є, Ж.–Ж. Руссо).
6. Марксистські погляди на політику.
7. Джерела формування української суспільно-політичної думки.
8. Демократично-народницький напрям розвитку української політичної думки (М.Костомаров, Т.Шевченко, М.Грушевський, М.Драгоманов, С.Подолінський, І.Франко, В.Винниченко).
9. Генеза української суспільно-політичної думки.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: усвідомлення суті епох Стародавнього Сходу, Античності, Середньовіччя, Відродження, Реформації, Нового часу та сутності політичних думок, які їм відповідали; розуміння причин еволюції політичних ідей у цих суспільствах.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: сутності політичної думки Стародавнього Сходу; змісту і форм політичних доктрин античності; причин впливу римського права на політику; розумінні основних рис політичних думок епох Середньовіччя, Відродження та Нової доби; виясненню суті громадянської концепції Ж. Бодена, Н. Макіавеллі; політичних ідей Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш.Л. Монтеск'є, Ж.–Ж. Руссо; розуміння причин виникнення та утвердження в соціумі марксистських поглядів на політику; виясненню джерел формування української суспільно-політичної думки та її генезу, ролі в цьому процесі М.Костомарова, Т.Шевченка, М.Грушевського, М.Драгоманова, С.Подолінського, І.Франка, В.Винниченка, генези української суспільно-політичної думки.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Політична влада та політичні системи суспільства (2 год.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Політична влада та її основні риси
2. Об'єкти та суб'єкти політичної влади.
3. Типи, структура та основні функції політичної системи.
4. Легітимність і криза легітимності державної влади
6. Політичні режими як спосіб політичного панування.
7. Характерні ознаки демократичного, авторитарного та тоталітарного політичних режимів.
8. Система політичної влади в Україні.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: влада, політична влада, політична система суспільства, легітимність державної влади.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: сутність державної влади; структура державної влади; основні функції державної влади; структура політичної системи суспільства; основні функції політичної системи суспільства; типологія політичних систем суспільства.

Тема 4. Демократія та громадянське суспільство як принцип та форми організації політичної системи соціуму (2 год.).

Питання для усного опитування та дискусії

1. Демократія як політичне і правове явище.
2. Суть, принципи, основні ознаки та форми демократії.
3. Основні концепції демократії (класична, ліберальна, соціальна, представницька, плюралістична, елітарна, плебісцитарна, партиципальна та ін.).
4. Громадянське суспільство: поняття, генеза, ознаки.
5. Особливості формування та утвердження в Україні засад демократії та громадянського суспільства.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: демократія, громадянське суспільство, інститути громадянського суспільства, масове суспільство.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: сутність демократії, основні концепції демократії; сутність громадянського суспільства; інститути громадянського суспільства.

Семінарське заняття 4

Питання для усного опитування та дискусії

Тема 5. Політичні ідеології та політичні комунікації (2 год.)

1. Політична ідеологія: сутність, структура, типологія та суспільні функції
2. Сутність та еволюція лібералізму. Неолібералізм.
3. Консерватизм і неоконсерватизм: їх сутність та еволюція.
4. Соціалізм, соціал-демократизм, комунізм: спільне та відмінне, теоретичні засади, політична практика.
5. Націоналізм і релігійний фундаменталізм як політичні доктрини та їх сутність
6. Політичні комунікації: суть та сучасні теорії і концепції.
7. Характер політичної та суспільної комунікації залежно від політичного устрою: тоталітарний, авторитарний, демократичний.
8. Основні причини суперечливого характеру взаємовідносин політичних партій і засобів масової інформації (ЗМІ).

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: цінності, ідеологія, політична ідеологія, лібералізм, неолібералізм, консерватизм, неоконсерватизм, соціалізм, соціал-демократизм, націоналізм, релігійний фундаменталізм.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: теорії походження цінностей; сутності, структури, типології та суспільних функціях політичної ідеології; змісту і формах лібералізму, неолібералізму, консерватизму, неоконсерватизму, соціалізму, соціал-демократизму, націоналізму, релігійному фундаменталізму.

Тема 6. Політичні партії, громадсько-політичні об'єднання та політичні еліти як суб'єкти політики. (2 год.).

Питання для усного опитування та дискусії

1. Політичні партії як основні суб'єкти політики та інститути політичної системи.
2. Партійні системи, їх типологізація.
3. Труднощі та проблеми партійного будівництва в Україні.
4. Громадсько-політичні рухи та організації як суб'єкти політики: сутність, ознаки, структура та основні форми їхньої участі в політичному житті.
5. Політичні еліти як суб'єкти політики.
6. Сучасні теорії еліт (концепції макіавеллістської школи, ціннісні теорії, концепції демократичного елітизму, ліволіберальні теорії еліт).
7. Основні теорії лідерства.
8. Проблеми формування політичної еліти та інституту політичного лідерства в Україні.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: суб'єкти політики, партія, політичні партії, інститути політичної системи; громадсько-політичні рухи та організації як суб'єкти політики; політичні еліти, політичні лідери.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: в'ясненню ролі та функцій політичних партій в житті суспільства, усвідомлені того, що політичні партії (як інститути політичної системи) є основними суб'єктами політики; зрозуміти, чому громадсько-політичні рухи та організації також є суб'єктами політики; розумінні ролі політичних еліт як важливих суб'єктів політики, суті сучасних теорій еліт (теорія еліт Г.Моски; теорія еліт В.Парето; теорія еліт Р.Міхельса), основних теорій політичного лідерства.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Вибори як політичний інститут (2 год.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Виборча кампанія як елемент політичного процесу в боротьбі за владу, стратегія управління, сукупність технічних засобів і тактичних процедур.
2. Типи, структура, та основні принципи функціонування виборчого права.
3. Виборчі технології: сутність та різновиди.
4. Сучасні тенденції розвитку виборчих технологій: формування метатехнологій нового типу, поширення маніпулятивних технологій, «медіатизація» та «інтернетизація»

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: політичний процес, вибори, типи, структура, та основні принципи функціонування виборчого права, політичні технології; політичний маркетинг; засоби масової інформації; маніпулятивні інформаційні операції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: усвідомлені політичного ринку як ринку влади; розумінню змісту та форм сучасних виборчих технологій; сутності комунікацій як важливого елементу виборчого процесу; ролі ЗМІ у формуванні метатехнологій нового типу, поширенню маніпулятивних технологій, «медіатизації» та «інтернетизації» технологічного арсеналу політичних виборів.

Семінарське заняття 8

Тема 8. Політична свідомість та політична культура (2 год.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Політична культура як суспільне явище.
2. Поняття, структура та основні функції політичної свідомості та політичної культури.
3. Політична ідеологія як системоутворюючий елемент політичної культури.
4. Політична свідомість як базовий елемент політичної культури.
5. Громадська думка як характеристика масової політичної свідомості.
6. Типологія політичних культур. Політичні субкультури.
7. Політична соціалізація особистості: фази та механізми.
8. Політична культура та політична свідомість сучасного українського суспільства.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : політична культура, політична свідомість, політична ідеологія, політична субкультура, політичний рівень, політична соціалізація, громадська думка..

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: розгляду політичної культури як суспільного явища, в'ясненню основних структур та функцій політичної культури, їх ролі в загальній системі, усвідомити критерії типології політичних культур та причину виникнення та функціонування субкультур, зрозуміти зміст, форми та етапи політичної соціалізації особистості, дати оцінку рівню політичної свідомості та культури сучасного українського громадянина та суспільства.

Семінарське заняття 9

Тема 9. Україна в системі міжнародних політичних відносин (1 год.)

Питання для усного опитування та дискусії

1. Світова політика як соціальний феномен.
2. Суб'єкти та об'єкти міжнародних політичних відносин.
3. Засоби зовнішньої політики: політичні, економічні, військові, інформаційно-пропагандистські.
4. Глобальні політичні проблеми сучасності та роль міжнародних організацій в їх вирішенні.
5. Україна на міжнародній арені.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : поняття, типи і види міжнародних відносин, суб'єкт та об'єкт міжнародного права, глобалізація, глобалістика, міжнародні відносини, міжнародна політика, міжнародна інтеграція.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: основні тенденції у сучасному світовому політичному процесі; причини кризи в системі глобальної безпеки, сутність та основні завдання зовнішньої політики української держави; сучасні глобальні політичні виклики та шляхи їх подолання; сутності сучасних процесів міжнародної інтеграції України.

Тестові завдання з курсу «Політологія»:

1. Що таке політологія?

1. Політологія – це міждисциплінарна, інтегральна наука про політику в усіх її проявах, що включає весь комплекс знань про політику.
2. Політологія – це наука, спрямована на вивчення та аналіз політичних явищ і процесів, закономірностей їх розвитку, вироблення методології пізнання політичної дійсності.
3. Політологія – це наука про сутність, форми і закономірності виникнення, функціонування та розвитку політичних систем.
4. Політологія – це наука про владу.

2. Що таке політика?

1. Політика – це сфера відносин з приводу організації та управління соціальними процесами.
2. Політика – сфера відносин з приводу організації і функціонування влади в суспільстві.
3. Політика – це сфера суспільного життя, в якій реалізуються соціально-економічні та духовні інтереси індивідів і соціальних груп.
4. Політика – це діяльність, пов'язана з регулюванням суспільних відносин за допомогою правових норм.
5. Політика – це мистецтво.

3. Які елементи виділяють в структурі політики?

1. Політичні процеси.
2. Політичну культуру.
3. Політичні інститути.
4. Політичну соціалізацію.
5. Політичні конфлікти.

4. Що таке «політична влада»?

1. Влада – це сила, могутність.
2. Влада – це можливість і здатність одного учасника відносин робити визначальний вплив впливати на поведінку інших.
3. Влада – ці правила взаємин між окремими індивідами і соціальними інститутами.

5. Що таке легітимність політичної влади?

1. Юридична законність влади.
2. Схвалення влади населенням, переконаність у необхідності підпорядкування.
3. Верховенство і повнота влади держави на всій його території, а також незалежність і рівноправність у міжнародних відносинах.
4. Здатність впливати на поведінку окремих людей, соціальних груп, організацій або суспільства в цілому з метою досягнення певних цілей.

6. Що таке політична еліта?

1. Політична еліта – це самостійна, нечисленна, володіє особливими якостями соціальна група, що займає найбільш високу позицію в суспільстві і приймаюча безпосередню участь у виробленні і здійсненні рішень, пов'язаних з використанням політичної влади.
2. Політична еліта – це соціальна група, що володіє виключним правом на встановлення правових норм, що регулюють всю систему суспільних відносин, визначення правового статусу органів державної влади та місцевого самоврядування, застосування насильства, визначення прав і свобод людини і громадянина.
3. Політична еліта – це сукупність осіб, які мають право на керування всім суспільством в силу легальності, яка обумовлена використанням встановлених формальних процедур і правил.

7. Що таке політичне лідерство?

1. Діяльність з визначення цілей і шляхів їх досягнення.
2. Забезпечення реалізації потреб розвитку суспільства і його підсистем.
3. Відношення домінування і підпорядкування, засновані на здатності приймати рішення і робити вплив.
4. Вплив особи, наділеного політичною владою, на суспільство, політичну організацію чи соціальну групу.

8. Що таке політична система?

1. Політична система – це система державних органів і установ.
2. Політична система – це взаємозв'язок держави і організацій, які займаються політичною діяльністю.
3. Політична система – це сукупність політичних інститутів, норм і цінностей, а також методів реалізації політичної влади.

9. Виберіть з перерахованих визначень держави найбільш точне:

1. Держава – це сукупність організацій та установ, що реалізують функції управління в рамках певної території на основі встановлених юридичних норм і правил.
2. Держава – це система органів та інститутів, що здійснюють владні повноваження на основі верховенства права, поділу влади і визнання рівності і свободи за всіма учасниками суспільних відносин.
3. Держава – це центральний інститут політичної системи суспільства, який створюється для організації і управління життям населення на певній території за допомогою публічної влади, що має обов'язковий характер.

10. Яку мету переслідують групи інтересів?

1. Взаємодія зі структурами влади.
2. Завоювання і використання політичної влади.
3. Реалізація групового інтересу.
4. Контроль за діяльністю інститутів державної влади.

11. Що входить в структуру політичної культури?

1. Політичний досвід.
2. Політичні процеси.
3. Політична поведінка.
4. Політична влада.
5. Політична свідомість.

12. Що таке політична ідеологія?

1. Система політичних ідей і уявлень, що відбивають інтереси, світогляд, і ідеали індивідів і соціальних груп.
2. Стійкі, некритичні, емоційно забарвлені образи, уявлення про політичні події, явища і процеси.
3. Вплив індивідів і соціальних груп на політичну систему, її елементи, а також процес прийняття політичних рішень.

13. Що таке політичний процес?

1. Універсальна форма організації суспільства, центральний елемент політичної системи.
2. Сукупність державних і недержавних установ, норм і цінностей, а також методів реалізації політичної влади.
3. Функціональна сторона політичної системи, яка відображає сукупність засобів, за допомогою яких здійснюється політична влада.
4. Сукупність видів діяльності суб'єктів політичних відносин, що відображає стадії розвитку політичної системи.

14. Що таке політична модернізація?

1. Сукупність правил, засобів і методів досягнення конкретних політичних цілей.
2. Процес, пов'язаний з формуванням або оновленням інститутів політичної системи, а також характеру політичних відносин.
3. Зміна характеру формування політичної еліти і системи її взаємин з масами.

15. Що таке геополітика?

1. Метод політологічного дослідження, заснований на порівняльній характеристиці політичних систем.
2. Політична концепція міжнародних відносин, вивчає обумовленість політичних процесів економіко-географічними факторами.
3. Політична концепція, що використовує екологічний імператив в глобальних міжнародних процесах.
4. Дослідження політичних аспектів загальнолюдських проблем.
5. Формування теоретико-методологічних основ досліджень загальноцивілізаційних конфліктів.

16. У який історичний період політична наука оформилась як самостійна наукова дисципліна?

1. 6 - 5 ст. до н.е.
2. 12 - 13 ст.
3. Кінець 19 ст. - Початок 20 ст.
4. Середина 20 ст.

17. Вкажіть основні види ресурсів влади.

1. Економічні ресурси.
2. Інформаційні ресурси.
3. Демографічні ресурси.
4. Нормативні ресурси.
5. Легальні ресурси.

18. Визначте, які судження є правильними:

1. Політична система – це система державних органів.
2. У політичну систему входять всі організації, які існують в суспільстві.
3. У політичну систему входять всі організації, які створені тільки для політичних цілей.
4. У політичну систему включені держава і ті організації, які займаються політичною діяльністю,

19. Який з перерахованих елементів входить до складу політичної системи суспільства?

1. Держава.
2. Громадянське суспільство.
3. Політичні ідеології.
4. Політична культура.
5. Церква.

20. Вкажіть ознаку тоталітарного політичного режиму.

1. Гарантії прав і свобод людини.
2. Існування єдиної, загальнообов'язкової ідеології.
3. Наявність політичної опозиції, ідеологічного плюралізму.
4. Наявність громадянського суспільства.
5. Багатопартійність.

21. Різновидами тоталітарного режиму є:

1. Конструктивізм.
2. Лібералізм.
3. Фашизм.
4. Соціал-демократія.
5. Консерватизм.

22. Виберіть з перерахованих визначень держави найбільш точне:

1. Держава – це сукупність організацій та установ, що реалізують функції управління в рамках певної території на основі встановлених юридичних норм і правил.
2. Держава – це система органів та інститутів, що здійснюють владні повноваження на основі верховенства права, поділу влади і визнання рівності і свободи за всіма учасниками суспільних відносин.
3. Держава – це центральний інститут політичної системи суспільства, який створюється для організації і управління життям населення на певній території за допомогою публічної влади, що має обов'язковий характер.

23. Обов'язковими ознаками держави є:

1. Територія.
2. Пост президента.

3. Апарат державної влади.
4. Населення.
5. Конституція.

24. Визначте, які судження виражають зміст президентської форми правління:

1. Президент є главою держави.
2. Президент не має права розпускати парламент.
3. Уряд формується парламентом.
4. Президент і парламент обираються всенародно.
5. Президент є главою держави і уряду.

25. Якій формі республіканського правління властиве таке положення:

1. Уряд формується з членів партій, що отримали більшість на виборах до парламенту країни?
2. Парламентській республіці.
3. Президентській республіці.
4. Змішаній республіці.

26. Які з перерахованих тверджень характеризують правову державу?

1. Правова держава – це держава, в якій існує право.
2. Правова держава – це форма організації державної влади, яка створює умови для забезпечення прав і свобод особистості, людини.
3. Правова держава – це держава, заснована на пануванні верховенства права, самообмеження державної влади, взаємної відповідальності громадян і держави.

27. Які із суджень є не вірними?

1. Усі партії поділяються тільки за класовою ознакою.
2. Усі партії мають індивідуальне фіксоване членство.
3. Усі партії мають на меті боротьбу за державну владу.
4. Партії обмежують свою діяльність лише виборами.

28. До основних видів політичних процесів відносять:

1. Внутрішньополітичні і зовнішньополітичні.
2. Відкриті і приховані (латентні).
3. Легітимні і нелегітимні.
4. Еволюційні і революційні.
5. Легальні і нелегальні.
6. Глобальні та регіональні.
7. Тривалі і короткочасні.

29. Що таке політична модернізація?

1. Сукупність правил, засобів і методів досягнення конкретних політичних цілей.
2. Процес, пов'язаний з формуванням або оновленням інститутів політичної системи, а також характеру політичних відносин.
3. Протиріччя між процесом диференціації й здатністю політичної системи до інтеграції.

4. Протиборство різноспрямованих політичних сил з метою реалізації їхніх інтересів за умов протидії
5. Зміна характеру формування політичної еліти і системи її взаємин з масами.

30. Що таке світова політика?

1. Система зв'язків між державами.
2. Взаємодія різних суб'єктів політики на міжнародній арені.
3. Система міждержавних відносин.
4. Практична реалізація національних інтересів держави.
5. У чому полягає поліцентризм сучасної світової політики?
6. У зростанні взаємовпливу різних суб'єктів міжнародних відносин.
7. У дезінтеграції міжнародних відносин.
8. У посиленні влади наддержав.
9. У біполярності світу.

31. В якому році була заснована ООН?

1. 1945.
2. 1914.
3. 1990.
4. 1948.
5. 1950.

32. У чому полягає поліцентризм сучасної світової політики?

1. У зростанні взаємовпливу різних суб'єктів міжнародних відносин.
2. У дезінтеграції міжнародних відносин.
3. У посиленні влади наддержав.
4. У біполярності світу.

33. Що таке політична ідеологія?

1. Система політичних ідей і уявлень, що відбивають інтереси, світогляд, і ідеали індивідів і соціальних груп.
2. Стійкі, некритичні, емоційно забарвлені образи, уявлення про політичні події, явища і процеси.
3. Вплив індивідів і соціальних груп на політичну систему, її елементи, а також процес прийняття політичних рішень.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Політологія як наукова система знань про політику.

1. Місце і роль політичної науки в системі суспільствознавчих навчальних дисциплін.
2. Обливи розвитку політології в Україні.
3. Політика як мистецтво.
4. Конформізм і нонконформізм в політичному житті.

Тема 2. Основні етапи розвитку зарубіжної та вітчизняної політичної думки.

1. Історичні передумови виникнення політичної думки в стародавні часи та епоху античності.

2. Соціально-політичні погляди у період Середньовіччя, в епоху Відродження та Просвітництва.
3. Владні взаємини та суспільно-політична думка Київської Русі.
4. Конституція П.Орлика.
5. Становлення і розвиток української політичної думки в XIX – XX ст.

Тема 3. Політична влада та політичні системи суспільства.

1. Влада як явище суспільно-політичного життя, її історичні форми: сучасне теоретичне бачення.
2. Легітимність політичної влади: поняття та сутність.
3. Типи легітимності політичної влади.
4. Проблеми формування й функціонування влади в Україні та особливості легітимної політичної влади в нових незалежних державах (Конституція України 1996 р.).

Тема 4. Демократія та громадянське суспільство як основа організації політичної системи..

1. Громадянське суспільство як основа демократичної політичної системи.
2. Сутність, формування, структура та чинники розвитку громадянського суспільства.
3. Парламентаризм як основа демократії: його види та функції.
1. Громадянське суспільство в Україні: процес формування та розвитку за роки політичної незалежності. Громадські рухи, об'єднання та організації.
- 4.
5. Місце і роль державної влади в політичній системі суспільства.
6. Держава як системоформуючий елемент політичної системи суспільства.
7. Особливості формування української державності.

Тема 5. Політичні ідеології та політичні комунікації.

1. Генеза і роль політичної ідеології в суспільстві.
2. Політична ідеологія як стрижень політичної культури.
3. Класичні ідеологічні ідеології: базові принципи та сутнісні розбіжності.

Тема 6. Політичні партії та громадсько-політичні об'єднання як суб'єкти політики.

1. Історія виникнення та сучасні концепції політичних партій.
1. 3.Етапи становлення партійної системи України.
2. Електоральна стратегія сучасних українських партій.
3. Функції і типологія політичного лідерства.
4. Харизматичне, традиційне та демократичне лідерство (за Максом Вебером).
5. Політична еліта у структурі влади.
6. Проблеми становлення політичної еліти та інституту політичного лідерства в Україні.

Тема 7. Вибори як політичний інститут.

1. Сутність та типи виборчих систем.
2. Модифікації основних виборчих моделей.
3. Порівняння мажоритарної та пропорційної моделей виборів.
4. Основні технології виборчого процесу.

Тема 8. Політична свідомість та політична культура.

1. Структура політичної культури, типи та основні функції.
2. Політична свідомість та її соціальна роль в життєдіяльності суспільства.
3. Суть політичної етики та моральні критерії політичної діяльності.
4. Політична соціалізація особи як складовий процес політичної культури.

Тема 9. Україна в системі міжнародних політичних відносинах.

1. Міжнародні відносини як система і місце у ній політичних відносин.
2. Міжнародна та зовнішня політики у житті суспільства.
3. Особливості міжнародної ситуації на сучасному етапі.
4. Україна та сучасні глобалізаційні процеси.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальними завданнями студента є завдання для самостійної роботи.

1.5.1. Вимоги до виконання та оформлення студентами індивідуальних завдань (самостійної роботи)

Індивідуальним завданням студента є завдання для самостійної роботи, яке виконується студентом індивідуально.

Індивідуальні завдання кожним студентом здійснюються протягом семестру у письмовому вигляді на аркушах А-4, які послідовно вкладаються папку зі скорозшивачем (без файлів!). Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється. Титульний аркуш оформляється за зразком 1.

Другим аркушем у папці є Зміст, у якому зазначається вид робіт та в окремій колонці – сторінка папки, на якій розташоване відповідне виконане студентом завдання. Зміст оформляється за зразком 2.

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см.

Виконані індивідуальні завдання по кожній темі студент обов'язково повинен здати на перевірку до початку складання підсумкового контролю (екзамену). Індивідуальні завдання виконується за вимогами, єдиними для усіх студентів.

1. 6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

Питання для підсумкового контролю.

1. Політика як соціальне явище.
2. Основні концепції політики.
3. Структура і основні функції політики.
4. Поняття про суб'єкти, об'єкти та засоби політики.
5. Політологія як наука і навчальна дисципліна.
6. Предмет, об'єкт та функції політології.
7. Категорії, поняття та закони політології.
8. Місце і роль політології в системі соціально-гуманітарного знання.
9. Політична думка Стародавнього Сходу.
10. Політичні доктрини античності (Платон, Аристотель, Полібій, Цицерон).
11. Основні риси політичної думки епохи Середньовіччя (А. Блаженний, Ф. Аквінський).

12. Політична думка епохи Відродження (Ренесансу).
13. Політичні ідеї Нового часу (XVI – XVIII ст.) (Ж. Боден, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш.Л. Монтеск'є, Ж.–Ж. Руссо).
14. Марксистські погляди на політику.
15. Джерела формування української суспільно-політичної думки.
16. Демократично-народницький напрям розвитку української політичної думки (М.Костомаров, Т.Шевченко, М.Грушевський, М.Драгоманов, С.Подолінський, І.Франко, В.Винниченко).
17. Сутність влади: основні теоретичні підходи.
18. Політична влада: суть, структура, функції.
19. Структура і основні функції політичної системи.
20. Типи політичних систем.
21. Сутність політичних режимів та їх типи.
22. Характерні ознаки демократичного, авторитарного та тоталітарного політичних режимів.
23. Політична система України: особливості, структура і тенденції розвитку.
24. Демократія як політичне і правове явище.
25. Суть, принципи та основні ознаки демократії.
26. Демократія як спосіб організації та функціонування політичного життя, форма здійснення влади.
27. Форми демократії (безпосередня, представницька та професійна демократія).
28. Основні концепції демократії (класична, ліберальна, соціальна, представницька, плюралістична, елітарна, плебісцитарна, партиципальна та ін.).
29. Особливості становлення та утвердження демократії в Україні.
30. Громадянське суспільство: поняття, генеза, ознаки.
31. Концепції громадянського суспільства в політичній науці
32. Інститути громадянського суспільства як основа демократичної політичної системи.
33. Співвідношення громадянського суспільства і держави.
34. Особливості формування громадянського суспільства в Україні.
35. Предмет, методологічні принципи, науковий статус політичної ідеології.
36. Основні форми політичної ідеології.
37. Сутність та еволюція лібералізму. Неолібералізм.
38. Консерватизм і неоконсерватизм: їх сутність та еволюція.
39. Соціалізм, соціал-демократизм, комунізм: спільне та відмінне, теоретичні засади, політична практика.
40. Націоналізм і релігійний фундаменталізм як політичні доктрини та їх сутність.
41. Політичні комунікації: суть та сучасні теорії і концепції.

42. Характер політичної та суспільної комунікації залежно від політичного устрою: тоталітарний, авторитарний, демократичний.
43. Основні причини суперечливого характеру взаємовідносин політичних партій і засобів масової інформації (ЗМІ).
44. Політичні партії як основні суб'єкти політики та інститути політичної системи.
45. Партійні системи, їх типологізація.
46. Загальна характеристика основних політичних партій в Україні: загальні і відмінні риси.
47. Труднощі та проблеми партійного будівництва в Україні.
48. Громадсько-політичні рухи та організації як суб'єкти політики: сутність, ознаки, структура та основні форми їхньої участі в політичному житті.
49. Політичні еліти як суб'єкти політики.
50. Сучасні теорії еліт (концепції макіавеллістської школи, ціннісні теорії, концепції демократичного елітизму, ліволіберальні теорії еліт).
51. Основні теорії лідерства.
52. Роль політичного лідера в сучасному світі.
53. Проблеми формування політичної еліти та інституту політичного лідерства в Україні.
54. Вибори як інститут демократичного суспільства та інструмент демократії.
55. Виборча кампанія як елемент політичного процесу в боротьбі за владу, стратегія управління, сукупність технічних засобів і тактичних процедур.
56. Основні принципи функціонування виборчого права.
57. Типи виборчих систем.
58. Виборчі технології: сутність та різновиди.
59. Сучасні тенденції розвитку виборчих технологій: формування метатехнологій нового типу, поширення маніпулятивних технологій, «медіатизація» та «інтернетизація» технологічного арсеналу політичних виборів.
60. Поняття, структура та основні функції політичної культури.
61. Політична ідеологія як системоутворюючий елемент політичної культури.
62. Політична свідомість як базовий елемент політичної культури.
63. Рівні функціонування політичної свідомості.
64. Типологія політичних культур.
65. Критерії визначення рівня політичної культури.
66. Політична участь і політична поведінка як діяльні аспекти політичної культури.
67. Політичні субкультури.
68. Політична соціалізація особистості: фази та механізми.
69. Міжнародна політика: сутність, функції і мета.
70. Суб'єкти та об'єкти міжнародного права.

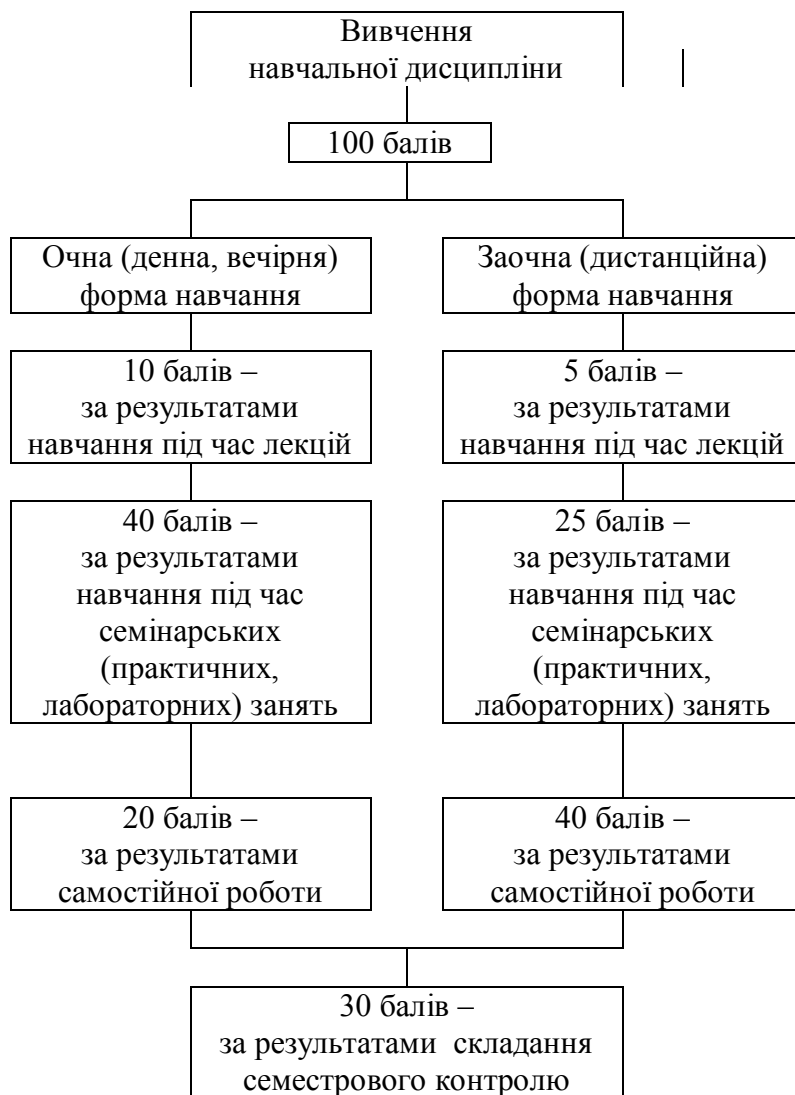
71. Криза функціональності міжнародних організацій у геополітичному процесі.
72. Засоби зовнішньої політики: політичні, економічні, військові, інформаційно-пропагандистські.
73. Глобальні політичні проблеми сучасності і шляхи їх вирішення.
74. Методи і способи регулювання міжнародних конфліктів.
75. Місце і роль України в сучасній геополітичній картині світу.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Політика як соціальне явище.
2. Політичні доктрини античності (Платон, Аристотель, Полібій, Цицерон).
3. Політична соціалізація особистості: фази та механізми.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 лекційних занять. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих занять								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Денна	9	1,11	2,22	3,33	4,44	5,55	6,66	7,77	8,88	10

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 8 семінарських занять.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	9 тем	Номер теми									Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1,66	3,32	4,98	6,64	8,3	9,96	11,62	13,28	15	15
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	5									5
	Усього балів										20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Виговський Л.А., Виговська Т.В. Безпека людини як політологічна проблема. *Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцяті осінні юридичні читання»*. (м. Хмельницький, ХУУП, 1-2 жовтня 2021 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. С. 257-259.

2. Виговський Л.А. Справедливість як політико-правове явище. *Актуальні проблеми юридичної науки. Забезпечення правопорядку в Україні та світі: виклики сьогодення: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять треті осінні юридичні читання»*. (м.

- Хмельницький, 18 жовтня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 11-12
3. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.
  4. Погорілий Д.Є. Політологія. 100 питань – 100 відповідей. Київ : 2008. 232 с.
  5. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для здобув. вищої освіти. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
  6. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для здобувачів вищої освіти ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. 779 с.
  7. Політологія: хрестоматія / [Гетьманчук М. П., Грищук О. В., Титаренко Д. М., Сусліков В. Є.] / за ред. Гетьманчука М. П. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 600 с.
  8. Теорія політики: підручник / Денисенко В. М., Бліхар В. С., Требін М. П. та ін. Львів: Ліга-прес, 2015. 668 с.

Тема 2

1. Аристотель. Політика (пер. з авньогрецької та передмова О. Кислюка). Київ : Основи, 2003. 239 с.
2. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.
3. Історія політичної думки: підр. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: «Новий Світ-2000», 2017. 1000 с.
4. Липинський В. Вступне слово для читачів із ворожих таборів; Листи до братів-хліборобів / за заг. ред. Л. Івшиної. Київ : ПрАТ «Українська прес-група», 2012. 31 с.
5. Макіавеллі Нікколо. Державець / Флорентійські хроніки. Харків : Будинок друку, 2013. 470 с.
6. Мор Томас. Утопія // Комапанелла Томазо. Місто сонця. Київ : Всесвіт, 2002. 194 с.
7. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для здобув. вищої освіти. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
8. Політологія: хрестоматія / [Гетьманчук М. П., Грищук О. В., Титаренко Д. М., Сусліков В. Є.] / за ред. Гетьманчука М. П. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 600 с.
9. Потульницький В. А. Історія української політології. Київ : Либідь, 1992. 232 с.

Тема 3

1. Виговський Л.А. Реалізація публічної політики в Україні в умовах воєнного стану. *Правові засади організації та здійснення публічної влади. VI Міжнародна науково-практична конференція присвячена 85-річчю від дня народження першого голови Конституційного Суду України Л.П. Юзькова. (31 березня 2023 року, м. Хмельницький). Правові засади організації та здійснення публічної влади : збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 червня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. 416 с.*
2. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.
3. Висоцький О. Ю. Політична влада в Україні: проблеми легітимізації та модернізації. Дніпропетровськ : Інновація, 2012. 130 с.
4. Політичні інститути і форми правління: проблеми організації та функціонування URL: <http://www.social-science.com.ua/публікація/991>.
5. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами / Ф. М. Рудич та ін. – Національна академія наук України. Київ: ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2016. 483 с.
6. Політична система сучасного суспільства: навч. посіб. / В. Мадіссон та ін. Київ: КНУТД, 2015. 183 с.
7. Політична система: сучасні проблеми розвитку громадянського суспільства і держави: у 2-х томах / за ред. О. В. Скрипнюка. Національна академія правових наук України. Київ : Логос, 2010.
8. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для здобув. вищої освіти. Київ: Генеза,

2004. 736 с.

9. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для здобувачів вищої освіти ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів : «НовийСвіт – 2000», 2015. 779 с.
10. Рябцев Г. Політична система суспільства: навч. посіб. Київ: Психея, 2015. 71 с.
11. . Сучасні політичні процеси : навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад.: Л. Кормич, І. Милосердна, А. Прохоренко ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 58 с.
12. Теорія політики: підручник / Денисенко В. М., Бліхар В. С., Требін М. П. та ін. Львів: Ліга-прес, 2015. 668 с.
13. Політичні інститути і форми правління: проблеми організації та функціонуванн. URL <http://www.social-science.com.ua/публікація/991>.

Тема 4

1. Арабаджиев Д. Вплив громадських організацій на сучасне українське політичне поле. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2013. Вип. 6(68). С. 233-241.
2. Виговський Л. А. Вплив громадянського суспільства на процес утвердження публічної політики в Україні. *Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної наукової конференції «Шістнадцяті осінні юридичні читання»*. (м. Хмельницький, 20-21 жовтня 2017 року): [у 2-х част.]. Частина перша. Хмельницький: ХУУП, 2017. С. 11-13.
3. Виговський Л.А. Громадянське суспільство як світоглядно-ціннісна основа функціональності волонтерського руху в умовах воєнного стану в Україні. *Політико-правові засади розбудови громадянського суспільства: історія та сучасність*. Монографія. Хмельницький : ХУУП, 2024.
4. Головатий М. Ф. Демократія: історія, теорія, практика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та аспірантів-політологів. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 230 с.
5. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку : аналіт. доповідь / Яблонський В. М., Андрійченко Т. В., Бекешкіна І. Е. та ін. ; за заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. Київ : НІСД, 2018. 128 с.
6. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу / Грір Берроуз; пер. з англ. Ірина Бабаніна. Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 284 с.
7. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці : аналітична доповідь / за ред. О. М. Майбороди. Київ : ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. 376 с.
8. Доморослий В. І. Основи демократії: навч. посіб. Умань : ВВЦ «Візаві», 2021. 158 с.
9. Колодій А. Громадянське суспільство: ознаки, структурні елементи, співвідношення із державою. *Право України*. 2014. №4. С.9-16.

Тема 5

1. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.
2. Консерватизм. Консервативна традиція політичного мислення від Едмунда Берка до Маргарет Тетчер./ Укл. О.Проценко. 2-е вид., перероб. Київ : Смолоскип, 2008. 816 с.
3. Націоналізм. /Укл. О.Проценко, В.Лісовий. 3-е вид. Київ : Смолоскип, 2010. 684 с.
4. Лібералізм. /Укл. О.Проценко. Київ : Смолоскип, 2009. 1128 с.
5. Матвієнків С. М. Політичні ідеології. Методичний посібник для студентів спеціальності «Політологія». Івано-Франківськ: Плай, 2006. 151 с.
6. Пехник А. В. Політична ідеологія: навч.-метод. посібник для здобувачів першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронне видання] / уклад. А. В. Пехник, А. М. Прохоренко // Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 64 с. Режим доступу : <https://doi.org/10.32837/11300.25690>

7. Політологія: хрестоматія / [Гетьманчук М. П., Гришук О. В., Титаренко Д. М., Сусліков В. Є.] / за ред. Гетьманчука М. П. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 600 с.

8. Теорія політики: підручник / Денисенко В. М., Бліхар В. С., Требін М. П. та ін. Львів: Ліга-прес, 2015. 668 с.

Тема 6

1. Виговський Л.А., Виговська Т.В. Громадянське суспільство як чинник формування політичної еліти в Україні. ГРААЛБ НАУКИ : міжнар. наук. журнал. Вінниця : ГО «Європейська наукова платформа»; НУ «Інститут науково-технічної інтеграції та співпраці», 2024. № 47. С. 640-652.

2. Виговський Л.А., Куліш Н.С. Релігія як важливий чинник нової української політичної реальності. *Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник*. 2020. №2 (16). С.5-9.

3. Виговський Л. А. Політико-правова модель державно-церковних відносин як основа регулювання взаємин між державою і релігійними організаціями. *Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник*. 2019. №1 (13). С.12-16.

4. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.

5. Примуш М. Політичні партії. Історія та теорія. Київ : Професіонал, 2008. 416 с.

6. Шведа Ю. Політичні партії: енциклопедичний словник. Київ : Астролябія, 2005. 346 с.

7. Політичні партії і партійні системи. / Ю. Остапець, А. Ключкович, Я. Ярош. *Основи громадянського суспільства та політичних знань : навч. посіб.* : розд. 8 / за заг. ред. В. І. Бортнікова. – 2-ге вид., випр. та допов. Суми : Унів. кн., 2023. С. 355–392.

8. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для здобув. вищої освіти. Київ: Генеза, 2004. 736 с.

9. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для здобувачів вищої освіти ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. 779 с.

Тема 7

1. Виговський Л.А., Виговська Т.В. Політичні технології в системі публічного управління в умовах воєнного стану в Україні. *Збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи»*. (м. Хмельницький, 8 лютого 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 117-119.

2. Виговський Л.А. Соціологічні дослідження як засіб маніпулятивного впливу на електорат // Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: збірник тез XXV щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (м. Хмельницький, 18 лютого 2021 року). Хмельницький : ХУУП, 2021. С. 175-177.

3. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.

4. Шведа Ю. Вибори від А до Я. Настільна книга менеджера виборчої кампанії. Київ : Астролябія, 2015. 384 с.

5. Кондорсе де Маркіз. Про вибори. /Пер. О.Хоми. Київ : Професіонал, 2004. 144 с.
6. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для здобув. вищої освіти. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
7. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для здобувачів вищої освіти ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів: «НовийСвіт – 2000», 2015. 779 с.

Тема 8

1. Виговський Л.А. «Громадянська релігія» як чинник політичної соціалізації особистості». *Збірник тез XXVI щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова : Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави.* (м. Хмельницький, 12 березня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С.148-150.
2. Виговський Л.А. Волонтерство як чинник підвищення політичної культури громадян України. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: збірник тез XXVIII щорічної звітної наукової конференції науково- педагогічних працівників, докторантів та аспірантів.* (м. Хмельницький, 19 березня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 180- 182.
3. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.
4. Остапенко М. А. Політична культура суспільства: Навч. посіб. Київ : МАУП, 2008. 96 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для здобув. вищої освіти. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
6. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для здобувачів вищої освіти ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів: «НовийСвіт – 2000», 2015. 779 с

Тема 9

1. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.
2. Матвієнко, Л. В. Україна в системі міжнародних відносин : метод. рек. Миколаїв : НУК, 2020. 104 с.
3. Прийдун С. В. Особливості та проблеми становлення України як суб'єкта нової системи міжнародних відносин. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету.* Запоріжжя : ЗНУ, 2018. Вип. 51. С. 65–73.
4. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 256 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для здобув. вищої освіти. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
6. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для здобувачів вищої освіти ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. 779 с.

4. Інформаційні ресурси

1. Книжкова палата України імені Івана Федорова. URL : <http://www.ukrbook.net/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання. URL : www.nbuv.gov.ua/
3. Національна парламентська бібліотека України. URL : <http://www.nplu.org/>
4. <http://gumer.info>
5. <http://politics.ellib.org.ua>

6. <http://politologa.net>